

Драган Симеуновић*

МИГРАЦИЈЕ И НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС СРБИЈЕ

Сажетак

Предмет анализе рада су масовне миграције према Европи и њихова релација са националним интересом Србије. Анализом садржаја, упоредно-историјским методом и коришћењем статистичких података у раду се истражују разлози за савремене масовне миграције са Блиског истока и из Африке према Европи и утврђује да су главни разлози за миграције: демографска експлозија у неким деловима света, дуготрајни ратови и могућност социјалног инжењеринга.

Утврђује се и низ аномалија које су се поводом миграција појавиле у многим земљама ЕУ, анализира се закаснела реакција институција ЕУ на изазове које су миграције донеле са собом а нарочита пажња се обраћа на оне димензије миграција које их претварају у безбедносни изазов. Такође се анализирају могући позитивни економски ефекти миграција.

Акцент у раду је на релацији миграција и националног интереса Србије. Аутор закључује да су миграције у извесној мери безбедносни изазов за Србију не само у погледу увећања опасности од тероризма, него и због могућности избијања регионалних конфликта, те да Србија због релативне економске неразвијености и високог броја незапослених нема економски и уопште национални интерес да

* Редовни професор, Факултет политичких наука, Београд.

задржи изван број миграната на свом тлу, као ни да сноси терет миграционог транзита.

Кључне речи: миграције, демографска експлозија, ратови на Блиском Истоку, реакција ЕУ, политичке аномалије, национални интерес Србије

Иако су у савременој Европи доживљене као ретроградни и парадоксални новум и екстраординарна пошаст, масовне миграције становништва су заправо уобичајена историјска појава која се јавља у неједнаким временским интервалима. Поред негативних имају и своју неспорну позитивну историјску улогу као главни медиј интеракције између различитих цивилизација¹. Миграције су уз то и реитеративан процес. То значи да ако их неко вештачки прекине оне имају тенденцију да се обнове, наставе и доврше.

Три главна разлога за миграције су: демографска експлозија у неким деловима света, ратови и могућност социјалног инжењеринга.

1. Демографска експлозија

Демографска експлозија је израз који означава огроман раст становништва у некој држави, региону или на неком континенту. Данас на том плану предњачи Африка, а знатан пораст становништва је карактеристичан и за неке азијске и латиноамеричке земље. У Африци је 1950. живело само 9% светског становништва, односно 244 милиона, а данас у Африци живи милијарду и двеста милиона људи. Дакле, за само пола века један континент је добио милијарду становника више. Поређења ради наводимо податак, да би свеукупан број људи на земљи достигао цифру од једне милијарде био је потребан период од праисторије па све до 19. века. Према прогнозама УН број становника у Африци ће достићи четири милијарде пре 2100. године. Томе доприноси не само брзо размножавање становништва, већ и знатно побољшани животни и здравствени стандарди а сходно томе и проду-

1 Rey Koslovski, „Human Migration and the Conceptualization of Pre-Modern World Politics“, *International Studies Quarterly*, Volume 46, Number 3, September 2002, стр. 375-401.

жени животни век. Од 21 „супер плодне“ земље чак 19 их је у Африци, а две су у Азији. У томе предњачи Нигерија која је са својих 160 милиона становника одавно претекла једну Русију по броју становника, а у којој иначе број становника стално опада. Нигерија ће 2050. имати 244 милиона становника, односно тачно онолико колико је имала цела Африка век раније. За то време број аутохтоних становника у земљама ЕУ ће порастати за свега 13 милиона.²

Тек је да се утврди колико на брзину прираштаја у Африци утиче чињеница да се она нагло и радикално исламизира у последњим деценијама. Хришћанство као религија мрских белих освајача која је присутна у Африци тек један век се све више одбацује, а нарочито узмиче пред исламом у северној, односно тзв. „горњој“ половини Африке.

Са тако великим прираштајем становништва у неразвијеним земљама логично је да расту и неиспуњена социјална ишчекивања у погледу запослености и животног стандарда. Иако се никада у историји људског рода није производило толико хране као данас, у свету и даље расте број гладних. Од седам милијарди људи колико их има данас, чак једна и по милијарда живи у крајњем сиромаштву са приходом испод једног долара по глави становника. Сваког дана у просеку умре од глади 17.000 деце, али их се дневно роди око 175.000, односно двоје у секунди. Нагло се повећава потражња за храном, водом, простором, разним природним ресурсима, али и за послом. У исто време технолошка револуција са поносом најављује да узнатрдовала роботика и компјутеризација производње и управе драстично смањују потребу за радним ангажовањем људског фактора. Маказе између наглог пораста становништва и смањења потребе за ангажовањем људи се полако претварају у социјалну провалију са несагледивим последицама. Природни ресурси се топе брже него што су то предвиђале и најзлосутније прогнозе. Природни ресурси се топе брже него што су то предвиђале и најзлосутније прогнозе. Потребе за храном доводе до искривања око 13 милиона хектара шума годишње како

2 http://www.danas.rs/dodaci/nedelja/planeta_dobija_sedmomilijarditog_stanovnika.26.html?news_id=226870#sthash.xLrZJnwE.dpuf (приступљено 21. октобар 2015)

би се повећало обрадиво земљиште³. Према извештају Фонда УН за становништво (UNFPA) из 2011. године свет ће се суочити са дефицитом од 40 одсто воде до 2030. године⁴.

На Блиском истоку, богатом нафтом а сиромашном водом, такође се бележи вртоглав пораст становништва, али и ратова у последњих пола века. Сирија је, примера ради, 1950. године имала 3,5 милиона становника, а данас их има око 22 милиона. За исти период становништво Јемена је порасло са 4,5 на 25 милиона, са изгледима да до 2050, достигне 52 милиона становника. Број становника Египта је од 1950. до данас порастао са 20 милиона на скоро 85 милиона. а до половине УН овог века број становника Египта ће прећи 125 милиона⁵. У Европи којој и поред прилива миграната прети драстичан пад броја становника, једино Косово и Метохија са својом стопом прираштаја од 0.9 годишње прате светски просек врхунског прираштаја од 1,2 одсто. Између 2015. и 2050. године у Европи ће бити 63 милиона више умрлих него новорођених. У извештају Уједињених нација насловљеном „Изгледи за становништво у свету: Ревизија 2015” оцењује се да ће до 2050. године у Европи бити 31 милион миграната, а да ће се до тада њено аутохтоно становништво смањити за 32 милиона⁶. За то време у Србији ће опасти број становника за 17 %, пре свега Срба и Мађара, а већ сада највећи прираштај у Србији имају Роми. Драстичан пад броја становника у том периоду бележиће и друге балканске земље, пре свега Бугарска, али и Хрватска.

Дакле, имамо са једне стране огроман и незаустављив прираштај у Африци и на Блиском Истоку као у најсиромашнијим и најкризнијим деловима света, а са друге драстичан пад прираштаја и броја становника у Европи – најбогатијем и најуређенијем континенту света. За оријентир

3 Према:http://www.danas.rs/dodaci/nedelja/planeta_dobija_sedmomilijarditog_stanovnika.26.html?news_id=226870#sthash.xLrZJnwE.dpuf

4 Види: Извештај Фонда УН за становништво (UNFPA) из 2011. године

5 http://www.danas.rs/dodaci/nedelja/planeta_dobija_sedmomilijarditog_stanovnika.26.html?news_id=226870#sthash.xLrZJnwE.dpuf (приступљено 21.октобар 2015)

6 Цит. према: <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Pad-broja-stanovnika-u-Srbiji-za-17-odsto-do-2050.lt.html> (приступљено 21.10. 2015)

миграција је веома важна чињеница да се Африка, Блиски Исток и Европа граниче поморски и континентално огромном дужином.

2. Ратови

Већина миграната ипак највише стиже са Блиског истока зато што су ратови важнији разлог за миграције од демографских експлозија, а на Блиском Истоку збило се, и још није довршено Арапско пролеће, и, што је најгоре, бележи се пораст броја ратова и терористичких организација⁷ на једном истом простору. Пре напада на Ирак у њему је било око 200 терориста а данас их само у редовима тзв. „Исламске државе“ има преко 100.000. Ирак, Сирија и Авганистан су малтене једно ратиште. Ништа не доноси са собом толики степен несигурности по човека и његову породицу као рат. Природно је да се човек склања од несреће, поготову кад она дуго траје. Када се, као сад на Блиском истоку споје вртоглав пораст становништва и перманентни ратови, велике миграције су неминовне.

Док је ратова биће и миграција, а за сада, и поред најбољих жеља не постоји основа или начин за спречавање нових ратова. Што човечанство више говори о миру, све више води велике и мале ратове. У двадесетом веку су створене две светске организације за мир, донете безбројне декларације за мир и против рата, а у истом том веку су вођене на стотине малих и великих, па чак и два рата светских размера. Сви они су били праћени већим или мањим нежељеним миграцијама.

3. Миграције као резултат социјалног инжењеринга

Вештачко изазивање миграција је одавно познато а данас је оно могућност којим су поред великих војно-обавештајних система овладали и многи мањи. Могуће је изазвати

⁷ Драган Симеуновић, „Проблем дефинисања савременог тероризма“, *Српска политичка мисао*, бр. 3-4/2005, Институт за политичке студије, Београд, 2005, стр. 1-12.

наоко спонтане масовне миграције, усмеравати њихов ток или пак организовати лажне миграције у пропагандно-политичке сврхе. На тај начин се може изазвати жељени спољнополитички ефекат, остварити знатна политичка, територијална и војна корист, и нанети велика економска штета непријатељској страни. У крајњем, и ратови који се воде са тим циљем се могу сматрати обликом социјалног инжењеринга. Све у свему, могућност вештачког изазивања миграција постоји али тој могућности не треба давати димензије које нема.

Поборници и противници теорија завере се споре око садашњих миграција које иду ка Европи преко нас, тачније око одговора на питање постоји ли елеменат завере у овој гигантској миграционој кризи. Но, нити су у праву они који се ругају причама о заверама нити су у праву они који тврде да је све ово што се збива плод завере. Завере постоје, али нису све ни респектабилне нити су довољно функционалне чак ни онда када се остваре. Ипак, било би нерационално да неке снаге не покушају да искористе ове миграције за остварење својих тајних планова. Такозвана „Исламска држава“, иако незадовољна тиме што велик број младих Арапа бежи у Европу уместо да се бори за њене циљеве, не крије да у редове миграната убацује своје људе да би после изводили терористичке нападе по Европи. Тако је и један од нападача у Паризу дошао из Сирије, пропутовавши и кроз нашу земљу.

4. Аномалије које су се изродиле у ЕУ поводом миграција

Може се са сигурношћу рећи да се у Европи догађају поводом миграција велике аномалије.

Аномалија је пре свега у томе што се забраном проласка избеглица крши принцип слободе кретања људи, роба и идеја на коме је базиран концепт ЕУ, затим што у демократској Европи 21. века имамо непоштовање људских права миграната, а нарочито права на натурализацију, као и пораст ксенофобије, што политику мржње према странцима и суседима практикују земље којима су пуна уста демо-

кратије и које су нам давале толике лекције о толеранцији. Личе на учитеље који подучавају друге лекцији коју сами нису савладали. Није ли аномалија то што зидове на својим границама подижу земље попут Мађарске, Хрватске и Словеније у којима избеглице уопште не намеравају да остану већ само теже да кроз њих што пре прођу. Историјска је аномалија што су захтев ЕУ да прихвате по квотама један део избеглица одбиле земље попут Мађарске, Словачке, Чешке и Пољске из којих су својевремено многи бирали пут избеглиштва, као и то што земље које одбијају да приме избеглице тиме показују да имају једностран однос са ЕУ – хоће само корист од ЕУ без намере да узврате солидарношћу на потребе ЕУ када је она као заједница у проблему. Тиме показују да сматрају да чланство у ЕУ није повезано са имањем извесних одговорности. Свакако да је аномалија и то што је Европа као најуређенији континент света испољила потпуну неспремност и висок степен неорганизованости, па и превелике изненађености, а неке чланице ЕУ чак и панику у суочавању са мигрантским таласом иако он увелико тече још од 2011, а интензивно од 2014. године. Европа ће морати да се запита да ли је аномалија или природна реакција то што се отписана национална држава и одбачени национални суверенитет као анахроне појаве преко ноћи враћају на велика врата у политички живот Европе кроз саможиве одлуке земаља чланица Уније, кроз подизање ограда и обнављање граница и граничара не само између Мађарске, Словеније и Хрватске већ и између тако демократски напредних и блиских земаља као што су Немачка и Аустрија.

Најновија аномалија је одлука ЕУ да се сви мигранти који нису из Авганистана, Ирака или Сирије прогласе за економске мигранте, чиме се одабиром земље порекла врши дискриминација и нарушава право миграната да као појединци приступе азилним процедурама, што је UNHCR као одлуку критиковао.

Аномалија је и то што велик, ако не и највећи терет мигрантске кризе засад носе земље које нису ни на који начин допринеле стварању кризних жаришта у Ираку, Либији и Сирији из којих избеглице највише долазе у Европу, нити су те европске државе које су засад највише погођене

мигрантским таласом попут Србије ишта профитирале од ратова који су се у тим земљама водили или воде.

Све је видљивије да миграциони терет није равномерно расподељен. Ту аномалију увећава чињеница да су земље које тренутно трпе највећи терет миграција уједно и најсиромашније или су у тешкој финансијској кризи попут Грчке.

5. Одговор ЕУ на кризу

Одговор ЕУ на мигрантску кризу дошао је веома касно. Звучало је цинично када је из Брисела саопштено да ће поводом тако великог и ургентног проблема као што су миграције бити одржан хитан састанак свих земаља чланица ЕУ за шест недеља! Након недозвољиво дугог периода збуњености у којем су неке чланице радиле шта су и како су хтеле у погледу мигрантске кризе, све државе чланице ЕУ су тек 23. септембра одржале први самит о миграцијама, и то самит неформалне природе. Самит се завршио доношењем закључака о подршци најновијим предлозима Европске комисије и потврдом од стране земаља чланица ЕУ да је потребно далеко више уједињеног приступа уколико се жели ефикасно решити мигрантска криза.

У оквиру тих одлука 28 европских лидера је најавило јачање мреже за помоћ мигрантским жариштима, давање додатне милијарде евра Комесаријату УН за избеглице, Светском програму за храну (World Food Program) и другим сродним телима, као и хармонизовање напора да се повећају давања за фонд за Сирију да би се бар досегао обећани ниво тих давања у 2014. години, будући да су неке земље чланице самовољно смањиле своја давања у Фонд за храну чак за 99% процената као и у друге сродне фондове иако је било договорено да се у фонд за Сирију прикупи пола милијарде евра, а у фонду за Африку 1, 8 милијарди евра, што није учињено.

Да Европска комисија мигрантску кризу углавном покушава да реши новцем показује и пораст њених ресурса за тај проблем. Од маја до септембра 2015. ти ресурси су порасли са 4,6 на 9,5 милијарди евра. Поред тога Европска комисија је најавила давање 100 милиона евра као хитну помоћ

највише погођеним земљама чланицама ЕУ, и 600 милиона евра додатне помоћи надлежним европским телима у 2016, те да се још 300 милиона евра дода у ЕУ фонд за хуманитарну помоћ у 2016. години, као и да се у 2015-ој да додатних 200 милиона евра организацијама као што су UNHCR и WFP⁸. Одлучено је да се да помоћ земљама у окружењу ЕУ, и то Турској милијарда евра (што је касније повећано на 3,4 милијарде евра)⁹, а Србији и Македонији заједно свеукупно 17 милиона евра¹⁰. Такође је одлучено да се додатне финансијске инекције убризгају земљама у којима су се масовно слиле избеглице, као што су Либан и Јордан, како би што мање избеглица напуштале те земље и кретало ка Европи. Закључено је и да ЕУ треба да повећа напоре на стабилизацији оних афричких земаља које су главни извор миграција.

У Европској агенди за миграције је 24. септембра најављено и конституисање копнених и водених граница ЕУ као и безбедносно-војног надзора тих граница од стране новопројектоване европске граничне страже. Можда и градње зидова. У прилог томе говори и податак да је Брисел 20. октобра потврдио право Мађарске да подигне зид према Хрватској и тиме оснажио идеју оградаивања држава чланица ЕУ Парадоксално је да ће уколико се тај тренд настави европске државе бити строжије раздвојене него пре уједињења.

Како је у цитираном документу ЕУ и тврдња о потреби осигурања „окужења“ ЕУ, и како је Турској због миграција поред уобичајених давања овим актом и каснијим одлукама дато до сада свеукупно чак 3,4 милијарде евра, можда би са становишта интереса ЕУ и уједно са становишта националног интереса Србије било најцелисходније да се та планирана граница установи као граница окружења,

8 “EU response to the Syria crisis”, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf#view=fit (pristupljeno 28. januara 2016)

9 “Funding to main migration-related activities in the Western Balkans and Turkey”, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5535_en.htm (pristupljeno 28. januara 2016)

10 “EU approves additional €17 million to help Serbia and the Former Yugoslav Republic of Macedonia cope with refugee influx”, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5795_en.htm (pristupljeno 28. januara 2016)

те да се контрола врши на турско-сиријској граници, а ако треба подизати зидове онда то треба чинити на тој граници, а не тек кад мигранти уђу хиљаду километара дубоко у Европу. Уместо тога Турска још добија додатно и наставак разговора о уласку Турске у ЕУ који је био закочен пуних десет година након отварања првих поглавља.

6. Економска корист од миграција

Богате ни тероризам неће одвратити од богаћења те они и у миграцијама гледају шансу за своју корист. Иако и богати имају право да као свако људско биће брину о свом добру, вечно питање које и сада стоји јесте да ли је начин на који то раде у реду. Чак и у страху Европе од тероризма и миграната они гледају како да миграције искористе за даље акумулирање профита и у томе их помажу одговарајуће политичке партије¹¹. Реч је о намери да се искористи та огромна гомила најјефтиније могуће радне снаге која је богатима дошла на ноге. Они не морају сад да премештају фабрике тамо где је радна снага јефтина и да скупо плаћају трошкове транспорта за своје робе произведене у даљини. Само треба извршити концентрацију те радне снаге и користити је плански и систематично и богати део Европе ће зарадити на миграцијама. То је као са јагодама на пијаци. Скупе су кад их нема, али су још увек скупе и кад их има а раштркане су по крајевима пијаци. Међутим, када су све скупљене на пар суседних тезги цена им пада. Тако и мигранти, ако буду скупљени на једном месту, поготову оном које их не задовољава, биће спремнији да раде за још мање новца. Важно је само да не дозволимо да то место концентрације миграната постанемо ми, односно да се та улога не додели Србији.

Није спорно да миграције могу имати и позитивне економске последице, мада махом онда када су планиране, дозирани и жељене. Исту логику рецимо користи и Јапан који буквално увози мигранте из мање развијених делова Азије и поред великог негодовања немалог дела јапанског станов-

11 Филиповић Мирослава и Ђорић Марија, „Политичке партије и економски интервенционизам“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, 2011, бр. 1, стр. 39-74.

ништва. Уз то, Јапан је крајем септембра 2015. донирао 830 милиона долара за помоћ избеглицама из Сирије и Ирака и показао да није само профитно оријентисан у свом односу према миграцијама.

Отуда је циљ и ЕУ да миграције учини дозираним и уклопивим у своје планове, чиме би оне од нежељених постале пожељне, и као такве биле уграђене у агенду друштвеног развоја земаља чланица ЕУ.

7. Миграције као безбедносни изазов за Европу и Србију

Као безбедносни изазов миграције нису тек пуко повећање опасности од пораста броја терориста на тлу Европе како се често наводи. Овакве какве су сада, неконтролисане и самоточне, у условима растуће панике у неким, пре свега централноевропским државама, миграција повећавају и ризик од унутрашњих и међудржавних конфликта на тлу пре свега Југоисточне Европе, и у томе је Ангела Меркел потпуно у праву. Ако би се саможивост и наказно доказивање обновљивости пуног националног суверенитета неких држава чланица ЕУ наставиле да развијају овим темпом, упозорење председнице Немачке, изречено 3. новембра 2015. да би, уколико и Немачка престане да прима избеглице, то могло довести до оружаних конфликта на Балкану, лако може постати реалност.

Када је реч о врсти тероризма који са бујицом миграната расте као безбедносни изазов, одговор је наоко једноставан и једнозначан – опасност која нараста је опасност од исламистичког тероризма¹² будући да је огроман проценат миграната муслиманске вероисповести. Међутим, ствари не стоје баш тако просто. Будућност која нас чека у Европи свакако ће бити обележена порастом исламистичког екстремизма али његов пораст ће бити праћен једном другом врста

12 Dragan Simeunovic, "Security Threats of Violent Islamist Extremism and Terrorism for South East Europe and Beyond"; (коауторство са Адамом Долником), међународни зборник радова *Shaping South East Europe's Security Community for the Twenty-First Century*, Edited By Sh. Cross, S. Kentera, R. Vukadinovic and R. Craig Nation, Palgrave Macmillan, 2013, стр. 87 – 114.

екстремизма, а то је десничарски¹³, који ће све више бити реактивне природе у односу на миграције које ће му истовремено бити мета и замајак. Увек вигилантно оријентисани¹⁴, десничари сада ликују због несналажења ЕУ и њене касне реакције пред изазовом миграција, нудећи себе као „спас од те пошасте“. На руку им без сумње иде чињеница да уз миграције увек иде и висок степен политизације друштва, као и неизбежност емотивног реаговања. У сваком случају отвара се велики простор за десницу на политичкој сцени Европе, а вероватно и Србије, мада у мањој мери.

Страх неких земаља је оправдан исто колико је неоправдан страх неких других. Право да страхују имају оне западноевропске земље у којима су већ дуго ситуиране бројне а недовољно друштвено интегрисане муслиманске мигрантске заједнице са којима имају горка безбедносна искуства. Међутим поред тог права те земље имају и обавезу да се запитају да ли је сва кривица због недовољне интегрисаности на муслиманима или су и оне пропустиле да учине много више на том плану. Ако је тако имаће прилику да исправе своје грешке јер миграције неће и не могу стати вољом једне стране. Онај ко је третиран као грађанин другог реда не може се лако интегрисати све и ако хоће, па је природно да се затвара у своје окружење са осећањем фрустрације коју носи чак и трећа генерација миграната. Мигрантима је доступна тек правна једнакост, отуда они могу бити само држављани а не и припадници државотворне нације, ма колико усвојили њен језик, културу и обичаје, што је знак да не постоји истинска претпоставка за пуну интегрисаност. Мигранти и њихови потомци могу све да постану формално али не и суштински. Такво стање је доказ да је национална држава и у ери глобализације која је бучно најавила њен крај заправо само прикривена, али снажно укопана у своје идентитетне темеље. Приче о друштву у коме је отклоњена

13 Marija Djorić, „The Left or the Right: Old Paradigms and New Governments”, *Serbian Political Thought*, No. 1-2/2010, Year II, Институт за политичке студије, Београд стр. 121-144.

14 Драган Симеуновић, „Одређење екстремизма из угла теорије политике”, *Српска политичка мисао*, бр. 2/2009, Институт за политичке студије, Београд, стр. 11-29.

свака ксенофобија, расизам и на културолошки план пребачена национална и свака друга дискриминација постају прозирна самореклама идеално уређеног друштва какво за сада заправо нигде не постоји. Миграције то јасно доказују.

На питање колико Европа може да издржи миграната логично се надовезује питање колико уопште планета Земља може да издржи људи.

8. Миграције као узрок обнове националне државе на тлу ЕУ

Миграције показују да национална држава и поред свих глобалистичких најава о њеном крају итекако опстаје, па чак најављује свој велики повратак. Подизање зидова, обнова граница и постављање граничара широм ЕУ су јасан доказ тога.

Миграције су биле само окидач и показале су да се још увек не може без националне државе. Очигледно је да ма шта неки причали сви људи су ипак помало и националисти. У праву је Лудвиг Флек када каже да сви гледамо на свет својим очима али да га видимо очима наших колективитета: нације, верске групе, расе, у крајњем и породице. Човек није нити може бити апсолутно ослобођен сваке субјективности из простог разлога што није нити ће икада бити савршен ма колико радио на себи. У непрекидној смени избора између општег и посебног он се повремено чак и несвесно приклања интересу и националног колективитета као посебног.

Тероризам који иде уз миграције такође доприноси опстанку националне државе тако што као екстремна опасност натерује државе да се попут пужа увлаче у своје кућице. Поред тога у свакој држави постоји нешто што је посебан национални интерес и сходно томе постоји и национална безбедност. Њихово остваривање и заштита је веома сложен посао који усложњавају разни фактори, између осталог и нека врста традиционалног приступа безбедности. У питању је однос традиције обавештајног рада као строго националног посла и савременог тероризма као све више и више глобалног изазова. Борба против тероризма се свуда у свету

највише води преко обавештајних служби, а све оне традиционално нерадо дају информације другим службама, па чак и оним из исте државе, јер то је у складу са њиховим бићем и њиховим принципима. То се преноси и на план борбе ЕУ против тероризма. Рецимо, у ЕУ свака држава чланица је дужна да размењује све своје информације о терористима са другим чланицама, али се у пракси то не ради већ се уступа само део информација, а остатак се чува зарад „националног интереса“. Услед тога се чланице ЕУ на том плану уствари понашају и потврђују првенствено као националне државе а не као искрене чланице ЕУ које су се одрекле свог суверенитета у највећој могућој мери. Отуда је главни европски функционер ЕУ за борбу против тероризма уместо да буде кључна фигура у тој борби, заправо скоро небитан фактор без праве оперативне моћи и довољно сазнања. Нарочито се много прича о сарадњи у овако трагичним тренуцима као што је терористички напад у Паризу у новембру 2015, а потом када прође неко време ниво те сарадње пада иако је свима јасно да би она морала бити далеко већа јер у противном тероризам никада неће бити побеђен.

Миграције откривају једно ново лице Европе у којој чланице ЕУ све више показује спремност да се одрекну заједничког због свог националног као посебног интереса. У питању није национализам већ страх богатих за очување свога благостања. Вековима су колонијалне европске силе пљачкале Африку и Азију и сада им мигранти долазе да наплате бар део тога. Већина њих жуди за наплатом у новцу и социјалним услугама, али нажалост, неки од њих хоће наплату у крви, по принципу – за бомбардовање моје земље и мог народа платиће ваш народ у Паризу, Лондону или Мадриду.

9. Национални интерес Србије versus миграције

Са доласком великом броја миграната из земаља у којима се воде грађански ратови и у којима су ситуиране разне терористичке групације расте ризик од тероризма у земљама кроз које мигранти пролазе, а нарочито у оним у којима се задржавају. Правило је да што се дуже задржавају и ризик бива већи, а највећи је у оним земљама у којима

трајно остају, поготову уколико те земље попут Француске учествују у бомбардовању или у неком другом типу војних операција у земљама из којих мигранти стижу. Зато свака од транзитних земаља има пред собом веома озбиљан, али не и немогућ задатак да међу мигрантима идентификује потенцијалне или праве терористе. Тај задатак није нимало лак али одустати од њега или спроводити га површно значи дозволити да се у Европи посеје семе из кога ће нићи тероризам. Један од битних разлога за неспровођење овог задатка јесте чињеница да он као додатна енормна активност националних безбедносних структура значајно додатно оптерећује буџет те земље, што је потпуно у супротности са националним интересом Србије која покушава привредни опоравак.

Ситуацију у Србији усложњава чињеница да су неке земље које хоће да приме мигранте попут Немачке искористиле насталу ситуацију да нам промптно враћају Роме¹⁵.

Према попису становништва у Србији из 1961. године у Србији је живело 9,826 Рома¹⁶ а до 2011 њихов број је према процени Савета Европе порастао на 450.000, услед чега су Роми постали трећа по величини етничка група у Србији, одмах иза Срба и Мађара. Само у периоду од 2002. до 2011. број Рома у Србији је порастао за око 37% док је број Срба и Мађара у том периоду опао за неколико процената. Неке друге процене о броју Рома у Србији су много веће. Рецимо, заменик директора канцеларије за људска и мањинска права Србије др Драгољуб Ацковић је на састанку на коме је разматрана политика становања ромске популације у коме су учествовали секретар експертске групе Савета Европе САНРОМ, Мајкл Гует и представници Канцеларије за људска и мањинска права Србије, изнео податак по коме у Србији има 600.000 Рома¹⁷ што отвара питање “етничке

15 Dragan Simeunovic, „Serbien in Europa - unter besonderer Berücksichtigung der deutsch-serbischen Beziehungen“, in: Serben und Deutsche - Traditionen der Gemeinsamkeit gegen Feindbilder, Collegium Europaeum Jenense, Palm & Enke, Jena und Erlangen, 2003, str. 235-251.

16 Према: <http://www.eknfak.ni.ac.rs/dl/FINALLY/Nacionalni-izvestaj-Srbija.pdf> (приступљено 21.10. 2015.)

17 Према: “Velika seoba Roma u Srbiju“, <http://www.vesti.rs/Vesti/Velika-seoba-Roma-u-Srbiju.html> (приступљено 27.01. 2016)

мимикрије” Рома у Србији. То значи да је број Рома у Србији био раније већи него што то показује попис из 1961. али да нису сви били пописани или се нису изјашњавали као Роми. Међутим, оволики њихов бројчани пораст у току последњих десетак година није плод само рађања. Јасно је да је нагли прираштај Рома у Србији од фасцинантних 37% , који нису имали ни Албанци на Косову и Метохији, у великој мери резултат механичког прилива Рома из других средина, пре свега из ратом захваћених подручја, услед њиховог протеривања из Хрватске и са Косова и Метохије¹⁸, али све више и услед њиховог принудног досељавања из земаља ЕУ. Неке европске земље их депортују нама а не у њихове матичне земље, рецимо у Румунију, зато што би се из тих својих држава које су чланице ЕУ Роми лакше могли да врате у богате европске земље. Овако, пошаљу их у Србију, а ми им дамо наша документа са којима имају мање права и теже могу да се крећу по Европи, а нарочито теже могу да се трајно настањују.

Иако мигранти не теже да остану код нас већ да оду у најбогатије европске земље попут Немачке, ми на Балкану, а нарочито у Србији, треба да задржимо дозу опреза у погледу могућих последица миграција по нас. Упозорење да би на Западном Балкану могло доћи до рата због мигрантске кризе има дуготрајни карактер. Ратовали смо ми и због мањих ствари. Миграције могу не само представљати проблем па и безбедносно претњу земљама у које долазе и кроз које пролазе, већ, као што смо имали недавно прилике да видимо на примеру понашања Хрватске према Србији и обрнуто, могу нагло и драстично пореметити односе међу тим земљама. У мутним вировима великог мигрантског таласа Србија се од многих својих суседа издвојила тиме што не само да не прети другима па чак ни онима који јој кроз зубе прете, већ интензивира добросуседске односе, трпећи чак и извесну штету, али као јасан доказ не њене слабости већ жеље за миром и успоставом пријатељства. Свако пријатељство, па и политичко се увек градило повећаном пажњом и поклонима и држава Србија очито иде тим утабаним путем.

18 Dragan Simeunovic, “Migration und sozioökonomische Transformation in Jugoslawien/Serbien”, in: *Migration und sozioökonomische Transformation in Südosteuropa*, Universität Potsdam, 1997, стр. 283-295.

Све је гласнија идеја да се неке земље западног Балкана претворе у акумулационо мигрантско језеро у које би се сливала река миграната, а који би потом били пропуштани у ЕУ сходно њеним могућностима и потребама. Оваква опција је у потпуној супротности са националним интересом Србије и њеним економским могућностима. Србија због своје релативне економске неразвијености и високог броја незапослених нема економски и уопште национални интерес да задржи извештан број миграната на свом тлу. Мигранти који успеју да се релативно трајно ситуирају у некој земљи па и у Србији могу временом услед бројчаног пораста постати не само масовно криминализована групација, већ и снажан неформални политички фактор који тежи да утиче на спољнополитичка збивања и оријентацију земље домаћина, чак и тако што ће је плашити масовним насилним протестима и кажњавати је терористичким чиновима.

Очекивати да, на пример једна сиромашна балканска земља као Србија која вредно ради на свом привредном опоравку према правилима и принципима које јој намеће ЕУ почне да подноси абномаралан терет миграција није реално, тим мање ако њој суседне земље – чланице ЕУ подижу зидове и гурају је тако у мултидимензионалну кризу из које тешко да ће икад више моћи изаћи ако број миграната у њој прерасте све нивое њене социјалне, економске, безбедносне, па и политичке издржљивости. Зато је очигледно да свако задржавање као и претерано дуг транзит миграната кроз Србију не само да није у њеном националном интересу, већ и да су му чак и изразито противни.

Будући да је у националном интересу Србије да се мигранти у њој дуже не задржавају она треба да следи логику UNHCR који се залаже да се тријажа избеглица врши у Турској и Грчкој, а да се одабрани мигранти потом директно релоцирају из тих земаља у земље Западне Европе. На тај начин би Србија била потпуно заобиђена и поштеђена од свих невоља које са собом доноси мигрантски талас.

Логика и предлог ЕУ су другачији и Србија је због свог настојања да постане чланица ЕУ принуђена да ипак следи европска решења¹⁹. У немогућности да избегнемо

19 Dragan Simeunovic, "Wie kann Serbien früher nach Europa kommen?", in: Bürgerbewusstsein und Demokratie in Mittel- und Osteuropa, Tagung CEJ im

миграције у потпуности потребно је онда припремити се за будућност на том плану. Оно што свакако нас чека јесте изградња правила на регионалном нивоу и потом што хитније усвајање међудржавних споразума којима би се колико толико релаксирала напетост међу суседима и створио регионални поредак ствари кад су у питању миграције, што би без сумње смањило и унутрашње социјалне тензије у свакој од тих држава.

Литература

- “EU approves additional €17 million to help Serbia and the Former Yugoslav Republic of Macedonia cope with refugee influx”, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5795_en.htm (приступљено 28. јануара 2016)
- “EU response to the Syria crisis”, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf#view=fit (приступљено 28. јануара 2016)
- “Funding to main migration-related activities in the Western Balkans and Turkey”, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5535_en.htm (приступљено 28. јануара 2016)
- Ђорић Марија, „The Left or the Right: Old Paradigms and New Governments”, *Serbian Political Thought*, No. 1-2/2010, Year II, Институт за политичке студије, Београд, стр. 121-144.
- http://www.danas.rs/dodaci/nedelja/planeta_dobija_sedmomilijarditog_stanovnika.26.html?news_id=226870#sthash.xLrZJnWE.dpuf (приступљено 21. 10. 2015.)
- <http://www.eknfak.ni.ac.rs/dl/FINALLY/Nacionalni-izvestaj-Srbija.pdf> (приступљено 21.10. 2015.)
- <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Pad-broja-stanovnika-u-Srbiji-za-17-odsto-do-2050.lt.html> (приступљено 21.10. 2015.)

November 2003 in Jena, Schriftenreihe des Collegium Europaeum Jenense, Band Nr. 33, Jena, 2005, стр. 82-90.

- Koslovski Rey: „Human Migration and the Conceptualization of Pre-Modern World Politics“, *International Studies Quarterly*, Volume 46, Number 3, September 2002, str. 375-401.
- Simeunovic Dragan: „Migration und sozioökonomische Transformation in Jugoslawien/Serbien“, in: *Migration und sozioökonomische Transformation in Südosteuropa*, Universität Potsdam, 1997, str. 283-295.
- Simeunovic Dragan: „Security Threats of Violent Islamist Extremism and Terrorism for South East Europe and Beyond“; (коауторство са Адамом Долником), међународни зборник радова *Shaping South East Europe's Security Community for the Twenty-First Century*, Edited By Sh. Cross, S. Kentera, R. Vukadinovic and R. Craig Nation, Palgrave Macmillan, 2013, str. 87-114.
- Simeunovic Dragan: „Wie kann Serbien früher nach Europa kommen?“, in: *Bürgerbewusstsein und Demokratie in Mittel- und Osteuropa*, Tagung CEJ im November 2003 in Jena, *Schriftenreihe des Collegium Europaeum Jenense*, Band Nr. 33, Jena, 2005, str. 82-90.
- Simeunovic Dragan: „Serbien in Europa - unter besonderer Berücksichtigung der deutsch-serbischen Beziehungen“, in: *Serben und Deutsche - Traditionen der Gemeinsamkeit gegen Feindbilder*, Collegium Europaeum Jenense, Palm & Enke, Jena und Erlangen, 2003, str. 235-251.
- Velika seoba Roma u Srbiju“, <http://www.vesti.rs/Vesti/Velika-seoba-Roma-u-Srbiju.html> (приступљено 27.01. 2016)
- Извештај Фонда УН за становништво (UNFPA) из 2011. године
- Симеуновић Драган: „Одређење екстремизма из угла теорије политике“, *Српска политичка мисао*, бр. 2/2009, Институт за политичке студије, Београд, стр. 11-29.
- Симеуновић Драган: „Проблем дефинисања савременог тероризма“, *Српска политичка мисао*, бр. 3-4/2005, Институт за политичке студије, Београд, стр. I- XII

Филиповић Мирослава и Ђорић Марија: „Политичке партије и економски интервенционизам“, *Српска политичка мисао*, 2011, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1, стр. 39-74.

Dragan Simeunovic

MIGRATIONS AND NATIONAL INTEREST OF SERBIA

Resume

In this paper, author explores the reasons for modern massive migrations from the Middle East and Africa to Europe, and determines that main causes of migrations are: demographic explosion in some parts of the world, wars and possibility of social engineering.

Based on content analysis of recent documentation, author establishes that on one hand there are unstoppable birth rates in Africa and in the Middle East, which are at the same time the poorest and the most turbulent areas of the world. At the same time, birth rates and population in Europe – the wealthiest and best governed continent, are in decline. Migrations are very encouraged by the fact that Africa, the Middle East and Europe share an extremely long continental and sea border.

Most migrants come from the Middle East because wars are more important reason for migrations than demographic explosions, and in the Middle East there is still unfinished Arabian Spring, and, even worse, the number of wars and terrorist organizations in the same area is increasing. Iraq, Syria and Afghanistan are, practically, a single battlefield.

Regarding artificial induction of the migrations, author asserts that it is a long known phenomenon. Today, it is a subversive method, mastered not only by the big, but also by many of the smaller military-intelligence systems, but its dimensions should not be overestimated.

Paper also finds a number of anomalies that have arisen in many EU countries. It analyzes late reaction of the EU institutions to challenges posed by migrations. Special attention is paid to those dimensions of the migrations that turn them into security challenge. Possible positive effects of the migrations are also analyzed.

Paper focuses on relation of migrations and national interest of Serbia. Author determines that migrations are, to some extent, security challenge for Serbia, not only in terms of increased danger of terrorism, but also because of possible outbreak of regional conflicts. Also, Serbia, due to its relative economic underdevelopment and high unemployment does not have economic or, in general, national interest in keeping a certain number of migrants on its soil.

Keywords: migrations, demographic explosion, Middle East wars, EU reaction, political anomalies, national interest of Serbia.

Овај рад је примљен 1. децембра 2015. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 15. јануара 2016. године.